

Asia: VN/36135/2023

**Luonnos hallituksen esitykseksi laeiksi terveydenhuoltolain 7 a §:n, sosiaalihuoltolain ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 36 §:n muuttamisesta**

Taustatiedot lausunnonantajalta

Organisaatio tai vastaajataho

Ammattijärjestö

Kysymys viranomaisille, mikä on lausuntoa käsitelleen toimielimen nimi ja käsittelypäivämäärä?

-

Lausunnonantajan lausunto

**Onko ehdotus sosiaali- ja terveydenhuollon palveluvalikoiman periaatteista säätämisestä kannatettava?**

Kyllä

**Perustelut ja lisähuomiot esityksen kannatettavuutteen liittyen.**

Hyvin toteutettuna palveluvalikoiman periaatteet parantavat palvelujen saatavuutta ja kohdentamista sekä väestön hyvinvointia. Periaatteita ei kuitenkaan tule tulkita eikä toteuttaa niin, että niillä legitimoitaisiin kohtuuttomia säästöjä ja palvelujen leikkauksia. Perustuslain 19§ mukaisesti riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut sekä terveyden edistäminen on turvattava.

**Antaako esitysluonnos riittävän ja oikean kuvan lakiehdotusten taloudellisista vaikutuksista (jakso 4.2)?  
Voitte perustella näkemystänne tähän.**

Hallituksen esitys palveluvalikoiman periaatteista käsittelee teemaa yleisluonteisesti, jolloin käytäntöjen tulkinnalle jää paljon liikkumavaraa. Tarvitaan enemmän yhteiskunnallista keskustelua palveluvalikoimasta ja sen periaatteiden toteuttamisesta arjen palveluissa.

Tarveperusteinen rahoitusmalli kaipaakin myös uudistamista sekä mm. ennaltaehkäisevän työn nykyistä vahvempia insentiivejä.

**Antaako esitysluonnos riittävän ja oikean kuvan lakiehdotusten muista vaikutuksista (jakso 4.2)? Voitte perustella näkemystänne tähän.**

Hallituksen esitys huomioi työ- ja toimintakyvyn ylläpitämisen ja edistämisen vain ohuelti osana tavoitteita ja vaikuttavuutta. Näiden tulisi kuitenkin olla keskeisesti mukana tavoitteissa ja vaikuttavuuden periaatteissa. Terveysyhdyn määritelmää ja sisältöä tulisi myös paremmin avata lakitasoisesti.

**Onko lakiehdotuksilla jotain sellaisia vaikutuksia, joita esitysluonnoksessa ei vielä ole otettu huomioon, ja jos on, niin millaisia vaikutuksia?**

Vaikutusarvioinnissa ei käsitellä työikäisten väestön ryhmää. Heillä on myös omia erityisiä palvelutarpeita, jotka liittyvät työ- ja toimintakyvyn ylläpitämiseen ja edistämiseen sekä esimerkiksi palvelujen saavutettavuuteen väestöryhmälle tyypillisissä elämäntilanteissa. Vaikutusarviointia tulisi tältä osin täydentää.

Kaikilta osin ei ole osoitettavissa näyttöön perustuvaa hyötyä, erityisesti sosiaalihuollon palveluissa mutta ei aina myöskään terveydenhuollon palveluissa, vaikka palvelut voivat olla hyödyllisiä ja vaikuttavia. Hyöty ja vaikuttavuus saattaa myös vaihdella suurestikin erilaisille asiakas- ja potilasryhmille.

Jotta näyttöön perustuvaa vaikuttavuutta voidaan vaatia, tulee osoittaa riittävä resurssointi kansalliselle tutkimus- ja kehittämistyölle sekä kansainvälisen tutkimustyön seuraamiselle ja niiden tuloksien soveltamiselle suomalaisissa olosuhteissa.

**Kommenttinne pykälästä ja säännöskohtaisista perusteluista: Terveys- ja hoitolaki 7 a §**

Periaatteita tulisi täydentää niin, että huomioidaan pykälän kaikissa kohdissa myös terveyden sekä työ- ja toimintakyvyn ylläpitäminen ja edistäminen. Ehdotettu kirjaus on liian suppea ja sairauskeskeinen.

Kustannuksien kohtuullisuus on liian tiukasti kirjattu. Saavutettavissa oleva terveys- ja hyvinvointihyöty on vain harvoin täysin varmaa. Tähänkin kohtaan tulee ottaa mukaan työ- ja toimintakykyyn liittyvät todennäköiset hyödyt ja vaikuttavuus.

Etenkin peruspalvelujen osalta tulisi huomioida myös niiden saatavuus ja saavutettavuus sekä maantieteellinen yhdenvertaisuus: palvelut eivät saa karata liian kauas ihmisten arkiympäristöistä ja aikatauluista.

**Kommenttinne pykälästä ja säännöskohtaisista perusteluista: Sosiaalihuoltolaki 30 a §**

Tämä pykälä on terveydenhuoltolain vastaavaa pykälää astetta haastavampi, koska monista sosiaalihuollon vakiintuneista palveluista tutkimukseen perustuva näyttö sekä kustannusvaikuttavuus jäävät suhteellisen ohuiksi. On varmistettava, etteivät asiakkaat jää vaille tarvitsemaansa tukea ja palveluja tilanteissa, joissa tieteellistä tutkimusnäyttöä palveluista on vain vähän.

Myös tähän pykälään tulisi nostaa kriteereiksi mukaan asiakkaan työ- ja toimintakyvyn ylläpitäminen ja edistäminen

**Kommenttinne pykälästä ja säännöskohtaisista perusteluista: Sote-järjestämislaki 36 §**

Hyvinvointialueiden yhteistyön ja tiedonjaon vahvistaminen on kannatettavaa.

**Liittykö esitysluonnoksen mukaisten sosiaali- ja terveydenhuollon palveluvalikoiman periaatteiden soveltamiseen haasteita, ja jos liittyy, niin millaisia ja miten haasteita voisi mielestänne ratkaista?**

Käytännön soveltamisen haasteita syntyy helposti nykyisessä rahoituskriisissä, jossa hyvinvointialueiden resurssoinnin puutteet vaikeuttavat määrältään ja laadultaan riittävien ja oikea-aikaisten palvelujen turvaamista.

**Muita näkemyksiä ja täsmennysehdotuksia?**

-

Latvatalo Eveliina  
Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry - Työehdot-osasto  
asiantuntijalääkäri Riitta Työläjärvi